

Bepaling van de staat van instandhouding van de Natura 2000 habitats en soorten voor de Belgisch Atlantische biogeografische regio. Synthese.

Desiré Paelinckx, Luc De Bruyn

Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
INBO.A.2007.256

18.12.2007

1. Inleiding

Dit advies vervangt het gelijknamige advies van 07.06.2007 met referentie INBO.A.2007.77. Hierbij zijn er aanpassingen doorgevoerd die voortvloeien uit de wijzigingen aan de EU-rapportage t.g.v. de technische controle van de rapportage door de EU (zie bijlage 5).

De volledige resultaten van deze rapportage zijn terug te vinden in Paelinckx, Van Landuyt & De Bruyn (2007) en op www.inbo.be/natura2000 (vanaf februari 2008).

De Europese verplichting

In juni zijn alle EU-lidstaten verplicht, in het kader van de 6 jaarlijkse rapportering over de vordering rond de implementatie van de EU-habitatrichtlijn, een uitgebreide rapportering in te dienen. Het kader waarin, en de wijze waarop deze rapportage moet gebeuren is vervat in volgende documenten:

- European Commission, DG Environment. 2005. Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive. Not to the Habitats Committee (DocHab-04-03/03 rev.3).
- European Commission. 2006. Assessment, monitoring and reporting under Article 17 of the Habitats Directive: explanatory notes & guidelines. Final draft.

Deze rapportering houdt ondermeer in dat er per habitat en per soort van de richtlijn een staat van instandhouding wordt aangegeven op niveau van de biogeografische regio's binnen de lidstaten. Dit gebeurt volgens een fiche opgelegd door de EC en via een online websysteem. Voor België is er een rapportage voor de Atlantische en Continentale regio met het aan te leveren kaartmateriaal gebundeld op Belgisch niveau.

Toestand binnen en buiten de habitatrichtlijngebieden

De EC eist een rapportage van de toestand van de habitat en soorten over het hele grondgebied, zonder rekening te houden met het voorkomen binnen of buiten de habitatrichtlijngebieden.

Facultatief is het mogelijk te rapporteren over de toestand binnen de SBZ-H. Om zeker te zijn dat we tijdig kunnen rapporteren hebben we voorrang gegeven aan het verplichte deel van de rapportage. Tevens is het niet duidelijk hoe je bvb. het areaal kan evalueren door enkel binnen de SBZ-H te kijken. Voor bvb. de kwaliteit van het habitat is dit dan weer wel zeer relevant: de hier gebruikte benadering kan daarbij gehanteerd worden, maar is suboptimaal t.o.v. het rechtsteeks op terrein bepalen van de lokale staat van instandhouding zoals benaderd in Heutz & Paelinckx (2005).

Doel van deze nota

- Een synthese van de Europese richtlijn terzake. Uitgebreidere informatie over de Europese regelgeving is te vinden in de officiële EC-documenten en in een bijhorende handleiding naar de deelstaten toe.
- De resultaten van de rapportage voor Atlantisch België overzichtelijk samenvoegen.

Per habitat en per soort is er telkens volgende informatie beschikbaar (niet vervat in deze nota):

- De output van de ingevulde EC-databank.
- Een cartografische weergave.
- Zo nodig is achtergrondinformatie toegevoegd waarin toelichting gegeven wordt bij een aantal van de in de databank ingevoerde items.

Daarenboven moeten de nodige methodologische achtergronden nog in rapportvorm weergegeven worden.

Taakverdeling binnen België (zie bijlage 3)

Vlaanderen is verantwoordelijk voor de rapportage voor de Belgisch Atlantische regio, dit is de zone ten noorden van Samber en Maas (figuur 1). Hierbij draagt ANB de eindverantwoordelijkheid, terwijl INBO de staat van instandhouding van de habitats en van de soorten coördinatie en deze ook grotendeels zelf aanlevert

Onze Waalse collega's van het Centre de Recherche de la Nature, des Forêts et du Bois rapporteren de toestand in de Belgisch Continentale regio, waartoe Voeren behoort.

INBO integreert het kaartmateriaal en voegt dit toe via het online websysteem.

Het belang van deze rapportage voor het EC niveau

Finaal is het doel van de zesjaarlijkse rapportages de vordering van de implementatie van de habitatrichtlijn en het succes ervan op te volgen op schaal van de volledige EC. Mocht uit de rapportages op termijn blijken dat de implementatie van de richtlijn de achteruitgang van de habitats en soorten niet of onvoldoende kan ombuigen in een positieve trend dan kan dit leiden tot een bijsturing van de richtlijn.

Ondermeer uit de vergaderingen van de Wetenschappelijke Werkgroep van het EC-Habitatcomité blijkt dat het doel van de rapportage 2007 over de staat van instandhouding van de habitats en soorten zich vooral toespitst op:

- a) Een eerste poging om die staat van instandhouding en de daarbij horende aspecten op een EU-schaal te bundelen en dit voor de eerste maal ten gronde te benaderen. Hierbij moet ervan uitgegaan worden dat het nu gerapporteerde als een referentiekader voor toekomstige rapportages gezien wordt, zonder dat het evenwel, mits grondige

argumentatie (bvb. rechtzettingen t.g.v. betere informatie), niet meer zou kunnen gewijzigd/aangepast worden.

- b) Het trachten te evalueren of er reeds wijzigingen (positieve of negatieve trends) waar te nemen t.o.v. het tijdstip van het in voege treden van de habitatrichtlijn. Dit gebeurt zowel op het niveau van de lidstaten als op het niveau van de EC. Er wordt ook gezocht naar mogelijke verklaringen. Voor België is dit dus t.o.v. de toestand 1994. Terugkoppeling hierover naar de lidstaten zal in de rapportage 2007 vooral plaatsvinden als onderdeel van de validatie van de aangeleverde gegevens en beoordelingen (deze validatiefase strekt zich uit tot in 2008).

Wat verwacht de EC van de staat van instandhouding van de habitats en soorten zoals deze nu gerapporteerd zullen worden

De reden dat soorten en habitats in de bijlagen van de habitatrichtlijn zijn opgenomen is dat ze op dat ogenblik alle een zeer ongunstige staat van instandhouding hadden. Er kunnen in de EC wel zones zijn waar een habitat of soort het goed doet, maar in grote delen van de EC gaat het minder goed tot slecht met dat habitat of die soort. Daarbij gaat de EC ervan uit dat op termijn van één à twee decennia deze toestand misschien hier en daar al wel verbeterd is, maar dat algemeen gezien de toestand nog steeds minder goed tot slecht is.

Toestand in de andere lidstaten

Wij beschikken momenteel slechts over een zeer onvolledig beeld over de wijze van rapportage in de andere lidstaten en de resultaten daarvan, omdat:

- Dit proces in alle lidstaten onder een zeer hoge tijdsdruk verloopt. Op de speciale meeting van het EC-Habitatcomité van 22-05-2007 slechts enkele lidstaten een groot deel van de rapportage in ontwerp af hadden, terwijl meer dan 30% van de lidstaten nog géén 10% van het werk volbracht hadden.
- De in de EC-databank ingevoerde gegevens pas na het afsluiten van de rapportage, of zelfs pas na de validatie door de EC, raadpleegbaar worden.

Uit voordrachten en persoonlijke contacten blijkt dat op zijn minst ook in andere lidstaten vele habitats en soorten actueel in een ongunstige toestand verkeren, wat overeenstemt met de verwachtingen van de EC terzake.

Toekomstige rapportages (eerstvolgende 2013)

Daar waar de EC nu aanvaardt dat vele lidstaten rapporteren op basis van de voor hen beschikbare informatie eist de EC dat de volgende rapportage in grote mate gebaseerd zal zijn op inmiddels opgestarte of reeds langer lopende monitoringprogramma's. De vertegenwoordigers van DG Environment en van het EC Topic Centre stellen overigens dat de volgende rapportage in de eerste plaats in het teken zal staan van het weergeven van de vordering van deze monitoringprogramma's.

Expert en lectorenconsultatie

Bij het verzamelen van de gegevens en het inschatten van de diverse aspecten van de rapportage is in de mate van het mogelijke met de gekende experts, veelal uit wetenschappelijke middens, teruggekoppeld.

Een uitgebreide expertbevraging en lectorenconsultatie is door de hoge tijdsdruk niet mogelijk geweest, te meer daar dit een grondige voorlichting/opleiding van deze toch wel erg technische materie vereist. Wel zijn de habitatrapportages voorgelegd aan een aantal personen (vooral ANB en Natuurpunt), maar met een zeer korte periode op reactie.

Deze rapportage dient daarom gezien te worden als een aanzet voor eventuele verdere verbeteringen en aanvullingen en niet als een eindpunt.

2. De Europese richtlijn terzake

De beoordeling van de staat van instandhouding gebeurt op basis van een set regels die door de EU zijn vastgelegd en die onderstaande deelcriteria omvatten (EC-richtlijn):

- habitats en soorten: het areaal (range): de beoordeling is in functie van de trend en de relatieve grootte t.o.v. een referentieareaal voor een gunstige staat van instandhouding (favourable reference range, FRR);
- habitats: de oppervlakte (area): de beoordeling is in functie van de trend en de relatieve grootte t.o.v. een referentieoppervlakte voor een gunstige staat van instandhouding (favourable reference area, FRA);
- habitats: de kwaliteit (specific structures and functions): in grote lijnen is de beoordeling in functie van het relatieve aandeel van de oppervlakte met een slechte versus een goede kwaliteit;
- soorten: de populatie (population): de beoordeling is in functie van de trend en de relatieve grootte t.o.v. een referentiepopulatie voor een gunstige staat van instandhouding (favourable reference population, FRP);
- habitats en soorten: de toekomstperspectieven (future prospects).

Definities of omschrijvingen van deze begrippen, de beoordelingsregels, de wijze waarop wij dit voor Atlantisch België hebben aangepakt en de resultaten worden samengevat in § 3.

Uit het oordeel van deze deelcriteria volgt automatisch het eindoordeel (§ 5).

Tevens dienen nog enkele andere gegevens gerapporteerd (§ 4).

3. De beoordeling van de individuele criteria voor de staat van instandhouding

3.1. Habitats en soorten : verspreiding en areaal (distribution, range en favourable reference range)

Het areaal (range) volgt automatisch uit de verspreiding (distribution) omdat het gedefinieerd is als de kleinst mogelijke begrenzing rondom die verspreiding. Daarbij worden er gaten in het verspreidingspatroon opgevuld zonder dat het habitat of de soort daar hoeft voor te (kunnen) komen.

Globale werkwijze:

- Bepaling van de actuele verspreiding (distribution) uitgaande van bestaande informatie en expertkennis; hierbij valt de term “actueel”, tenzij anders vermeld, voor habitats samen met de periode van de opmaak van de Biologische Waarderingskaart, versie 2, met name 1997 – 2006. Voor soorten gaat het om de waarnemingen uit de periode 1994-2006. Een kaart van de verspreiding moet op zich aan de EU aangeleverd worden.

- Om uit die actuele verspreiding (distribution) het actuele areaal (range) te bepalen schrijft de EU volgende voor:
 - o Kleinste mogelijke polygoon rond de verspreiding.
 - o Sluiten van gaten < 50 km, tenzij er duidelijk fysieke barrières bestaan tussen 2 verspreidingszones.
- Deze EC-richtlijn hebben wij als volgt toegepast:
 - o Binnen éénzelfde ecoregio sluiting van de gaten, waarbij ook sluiting naar de grens van de Atlantische biogeografische regio kan nagestreefd zijn (afhankelijk van de verwachte verspreiding in de buurregio's of buurlanden).
 - o Voor habitats worden grotere gaten gescheiden door een ongunstig fysiek milieu (bv. een zandleemstreek tussen zandarealen voor een habitat gebonden aan zandig milieu) worden niet gesloten (ook al is de afstand kleiner dan 50 km). Reden hiertoe is dat we op die wijze een kaartbeeld behouden dat ook voor Vlaamse doeleinden bruikbaar is.
 - o Geïsoleerd voorkomen van een habitat of soort binnen een overigens ongunstige ecoregio blijft ook in het areaal (range) geïsoleerd.

Beoordeling (EC-richtlijn):

- het areaal (range) is gunstig (favourable) als:
 - o het stabiel is (d.w.z. verlies en uitbreiding in balans)
 - o EN het areaal groter of gelijk is aan het referentieareaal voor gunstige staat van instandhouding (FRR)
- het areaal is zeer ongunstig (unfavourable bad) als:
 - o er een sterke afname is (gedefinieerd als > 1% per jaar)
 - o OF het areaal meer dan 10% kleiner is als het referentieareaal voor gunstige staat van instandhouding (FRR)
- in alle andere gevallen is het matig ongunstig (unfavourable inadequate).

Het oordeel matig of zeer ongunstig kan “achteruitgaand” (deteriorating) of “vooruitgaand” (improving) zijn bij dalende, respectievelijk stijgende trend.

Periode en werkwijze voor het inschatten van de trends

Normaal is dit de periode tussen 2 rapportages in (6 jaar dus), maar gezien dit de eerste rapportage is van de staat van instandhouding wordt in de EC-handleiding aanbevolen de trend in te schatten t.o.v. het in voege treden van de habitatrichtlijn in de lidstaat en dus wordt de trendperiode, tenzij anders vermeld, vastgelegd op 1994 – 2006.

Er zijn doorgaans geen data om de actuele waarden te vergelijken met deze van 1994 zodat de trend wordt ingeschat via expertbeoordeling. Hierbij wordt de regel toegepast dat als er geen evidentie is voor een toe- of afname de trend op stabiel gezet wordt of op “unknown” voor soorten waar de gegevens totaal niet toelaten om een oordeel te vellen.

Referentieareaal voor gunstige staat van instandhouding (favourable reference range, FRR):

De EU definieert deze als:

- het areaal dat alle significante ecologische variatie van het habitat of de soort omvat binnen een gegeven biogeografische regio
- EN welke groot genoeg is om het lange termijn voortbestaan van het habitat of de soort te garanderen.

Voorwaarde is dat dit referentieareaal op zijn minst even groot is als het aanwezige areaal op het ogenblik dat de habitatrichtlijn in de lidstaat in voege kwam, op voorwaarde dat deze voldeed aan bovenstaande definitie. Verder schrijft de EC-handleiding voor dat, wanneer het

duidelijk is dat de actuele range niet voldoet aan bovenstaande definitie, het de voorkeur geniet geen “onbekend” te gebruiken, maar wel “groter dan actueel”.

Onder meer uit de vergaderingen van de Wetenschappelijke werkgroep van het EC-Habitatcomité komt naar voor dat vele lidstaten zeer voorzichtig omgaan met de diverse referentiewaarden voor gunstige staat van instandhouding; praktisch alle lidstaten hanteren wel steevast grotere referentiewaarden wanneer er (al dan niet in uitvoering zijnde) plannen tot uitbreiding binnen de lidstaat bestaan.

Op basis van bovenstaande hebben wij bij het bepalen van die referentiewaarden uitgegaan van volgende principes (in volgorde van prioriteit):

- Het referentieareaal omvat het actuele areaal volledig (= per definitie).
- Als het actuele areaal dermate klein is dat op lange termijn het voortbestaan van het habitat of de soort duidelijk niet gegarandeerd kan worden is het referentieareaal groter tot veel groter dan het actuele. Hierbij is het weliswaar niet uitgesloten dat het habitat of de soort, doordat deze hier aan de rand van het Europese areaal voorkomt, weinig of geen kansen op uitbreiding heeft (zie toekomstperspectieven); in voorkomend geval zal de staat van instandhouding permanent zeer ongunstig zijn (wat niet impliceert dat het in de Europese context geen belang heeft).
- Bijkomende redenen voor een grotere FRR:
 - o Er zijn (al dan niet in uitvoering zijnde) plannen tot uitbreiding.
 - o Aan de rand van het actuele areaal zijn verspreidingshokken waar het habitattype historisch voorkwam én waar er actueel nog steeds potenties zijn tot uitbreiding.

Deze materie kan tot uitgebreide principiële discussies leiden. Wij pleiten er evenwel voor om de discussie te beperken tot de concrete gevallen waarbij een grotere FRR gerapporteerd wordt. Daarom zijn deze in onderstaande tabel duidelijk te onderscheiden.

Naast de trend, trendperiode en de bovenvermelde beoordeling moet aanvullend ook:

- de grootte van het areaal in km² gerapporteerd worden (om te vergelijken met het referentieareaal; verder geen beoordelingscriterium);
- aangeduid worden welk de vermoedelijke reden is van de waargenomen trend (waarbij een stabiele trend ook een trend is en dus een reden heeft);
- aangeduid worden of het referentieareaal groter, kleiner of gelijk is aan het areaal (of een herberekende grootte van het referentieareaal in km²);
- een kaart aangeleverd worden van de verspreiding en het areaal;
- mag een kaart aangeleverd worden van het referentieareaal voor een gunstige staat van instandhouding.

Areaal (range)	
<i>Habitats</i>	<i>Soorten</i>
<i>Meer informatie over de werkwijze</i>	
De verspreiding (distribution) is in de meeste gevallen afgeleid van de Biologische Waarderingskaart (BWK)(*), aangevuld met gegevens uit de floradatabank (hokken waarin minimaal een via statistische wijze bepaald aantal typische soorten voorkomt) en voor sommige typen ook expertoordeel. Deze aanvullingen op de BWK zijn o.a. noodzakelijk omdat pas sinds 2003	De verspreiding (distribution) is in de meeste gevallen afgeleid van soortendatabanken en expertoordeel. Er zijn een aantal soorten waar geen of totaal onvoldoende gegevens voorhanden zijn om een uitspraak te doen.

Natura2000 habitats op terrein gekarteerd worden en omdat habitats onder vorm van kleine landschapselementen niet altijd meegenomen zijn.																															
<i>Synthese van de beoordeling van het areaal: aantal habitats en soorten per staat van instandhouding (Atlantisch België)</i>																															
<table border="1"> <caption>Habitat Status Data (Left Chart)</caption> <thead> <tr> <th>Status</th> <th>Aantal</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gunstig</td> <td>29</td> <td>60%</td> </tr> <tr> <td>Matig ongunstig</td> <td>9</td> <td>19%</td> </tr> <tr> <td>Zeer ongunstig</td> <td>10</td> <td>21%</td> </tr> <tr> <td>Onbekend</td> <td>0</td> <td>0%</td> </tr> </tbody> </table>	Status	Aantal	Procent	Gunstig	29	60%	Matig ongunstig	9	19%	Zeer ongunstig	10	21%	Onbekend	0	0%	<table border="1"> <caption>Habitat Status Data (Right Chart)</caption> <thead> <tr> <th>Status</th> <th>Aantal</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gunstig</td> <td>40</td> <td>64%</td> </tr> <tr> <td>Matig ongunstig</td> <td>4</td> <td>6%</td> </tr> <tr> <td>Zeer ongunstig</td> <td>14</td> <td>22%</td> </tr> <tr> <td>Onbekend</td> <td>5</td> <td>8%</td> </tr> </tbody> </table>	Status	Aantal	Procent	Gunstig	40	64%	Matig ongunstig	4	6%	Zeer ongunstig	14	22%	Onbekend	5	8%
Status	Aantal	Procent																													
Gunstig	29	60%																													
Matig ongunstig	9	19%																													
Zeer ongunstig	10	21%																													
Onbekend	0	0%																													
Status	Aantal	Procent																													
Gunstig	40	64%																													
Matig ongunstig	4	6%																													
Zeer ongunstig	14	22%																													
Onbekend	5	8%																													
<i>FRR > huidig areaal</i>																															
1130 Estuaria 3150 Eutrofe wateren 3160 Dystrofe wateren 3270 Rivieren met slikoevers met Chenopodietum rubri en Bidention 6230 Heischraal grasland 7140 Overgangs- en trilveen 7210 Klakhoudend moeras met Galigaan	kamsalamander																														
<i>FRR >> actuele areaal</i>																															
1310 Eenjarige pioniervegetaties van slik en schor 2150 Ontkalkte duinen 3110 Minerale oligotrofe wateren 3130 Oligotrofe tot mesotrofe wateren 3140 Klakhoudende oligo-mesotrofe wateren 3260 Laaglandrivieren 5130 Heide met Juniperus 6410 Graslanden met EU-Molinion 7110 Actief hoogveen 7230 Alkalisch laagveen 91F0 Gemengde bossen langs Maas	fint rivierprik beekprik grote modderkruiper gevlekte witsnuitlibel hamster hazelmuis grote hoefijzerneus groenknolorchis geel schorpioenmos																														

(*) de BWK is vertaald naar een habitatkaart (Paelinckx et al. 2007). Voor de boshabitattypen is de BWK gecombineerd met de databank van de potentieel natuurlijke vegetatie om problemen op te lossen die voortvloeien uit de vertaling van de BWK naar de boshabitats. Enkele habitats zijn niet af te leiden uit de BWK zodat een afzonderlijke habitatkaart is opgemaakt door specifiek veldonderzoek (rivieren; Leyssen et al. 2007) of uit specifieke vegetatiekaarten opgemaakt door INBO (bvb. habitats in de bedding en uiterwaarden van Maas en Schelde), ...

3.2. Habitats : oppervlakte (area en favourable reference area)

De term “oppervlakte” staat voor de actuele oppervlakte, waarbij, tenzij anders vermeld “actueel” samenvalt met de periode van de opmaak van de BWK, versie 2, met name 1997 – 2006.

Beoordeling (EC-richtlijn):

- de oppervlakte is gunstig (favourable) als:
 - o deze stabiel is (d.w.z. verlies en uitbreiding in balans)
 - o EN de oppervlakte groter of gelijk is aan de referentieoppervlakte voor gunstige staat van instandhouding (FRA)
 - o EN er geen significante wijzigingen zijn in het verspreidingspatroon binnen het areaal
- de oppervlakte is zeer ongunstig (unfavourable bad) als:
 - o er een sterke afname is (gedefinieerd als > 1% per jaar)
 - o OF met grote verliezen in het verspreidingspatroon binnen het areaal
 - o OF de oppervlakte meer dan 10% kleiner is als de referentieoppervlakte voor gunstige staat van instandhouding (FRA)
- in alle andere gevallen is deze matig ongunstig (unfavourable inadequate).

Het oordeel matig of zeer ongunstig is “achteruitgaand” (deteriorating) of “vooruitgaand” (improving) bij dalende, respectievelijk stijgende trend.

Periode en werkwijze voor het inschatten van de trends

Zie § 3.1.

Referentieoppervlakte voor gunstige staat van instandhouding (favourable reference area, FRA):

De EU definieert deze als:

- de oppervlakte die groot genoeg is om het lange termijn voortbestaan van het habitat te garanderen.
- Deze dient alle oppervlakten te omvatten noodzakelijke voor het herstel en de ontwikkeling van die habitats waarvoor de actuele oppervlakte onvoldoende is om de lange termijn levensvatbaarheid te garanderen.

Voorwaarde is dat de referentieoppervlakte op zijn minst even groot is als deze aanwezig op het ogenblik dat de habitatrichtlijn in de lidstaat in voege kwam, op voorwaarde dat deze voldeed aan bovenstaande definitie. De FRA moet zowel gezien worden in het licht van de gunstige staat van instandhouding van de typische soorten als in het licht van de noodzakelijke structuren en functies om het habitat te laten bestaan.

Onder meer uit de vergaderingen van de Wetenschappelijke werkgroep van het EC-Habitatcomité komt naar voor dat vele lidstaten zeer voorzichtig omgaan met de diverse referentiewaarden voor gunstige staat van instandhouding; praktisch alle lidstaten hanteren wel stevast grotere referentiewaarden wanneer er (al dan niet in uitvoering zijnde) plannen tot uitbreiding binnen de lidstaat bestaan.

Op basis van bovenstaande zijn wij bij het bepalen van die referentiewaarden uitgegaan van volgende principes (in volgorde van prioriteit):

- De referentieoppervlakte omvat de actuele oppervlakte volledig (= per definitie).
- Als de actuele oppervlakte dermate klein is dat op lange termijn het voortbestaan van het habitat duidelijk niet gegarandeerd kan worden is de referentieoppervlakte groter

tot veel groter dan de actuele. Hierbij is het weliswaar niet uitgesloten dat het habitat, doordat deze hier aan de rand van het Europese areaal voorkomt, weinig of geen kansen op uitbreiding heeft (zie toekomstperspectieven); in voorkomend geval zal de staat van instandhouding permanent ongunstig zijn (wat niet impliceert dat het in de Europese context geen belang heeft).

- Verdere redenen voor een grotere FRA is dat er (al dan niet in uitvoering zijnde) plannen tot uitbreiding zijn.

Deze materie kan tot uitgebreide principiële discussies leiden. Wij pleiten er evenwel voor om de discussie te beperken tot de concrete gevallen waarbij een grotere FRA gerapporteerd wordt. Daarom zijn deze in onderstaande tabel duidelijk te onderscheiden.

Naast de trend, trendperiode en bovenvermelde beoordeling moet aanvullend ook:

- de grootte van de oppervlakte in km² gerapporteerd worden (om te vergelijken met het referentieoppervlakte; verder geen beoordelingscriterium);
- aangeduid worden welk de vermoedelijke reden is van de waargenomen trend (waarbij een stabiele trend ook een trend is en dus een reden heeft);
- aangeduid worden of de referentieoppervlakte groter, kleiner of gelijk is aan de oppervlakte (of een herberekende grootte van de referentieoppervlakte in km²);
- mag een kaart aangeleverd worden van de basis vormt voor de berekening van de referentieoppervlakte voor een gunstige staat van instandhouding (gaan wij niet doen).

Oppervlakte (area)															
<i>Meer informatie over de werkwijze (Atlantisch België)</i>															
De oppervlakte (area) is in de meeste gevallen afgeleid van de Biologische Waarderingskaart (BWK). Hierbij is ervan uitgegaan dat verspreidingshokken die louter omwille van de aanwezige typische soorten zijn toegevoegd doorgaans een verwaarloosbare bijdrage aan de totale oppervlakte leveren (onderschatting is hierdoor evenwel mogelijk). (*) De ons overgemaakte oppervlakte van Atlantisch Wallonië is meestal gebaseerd op expertoordeel.															
<i>Synthese van de beoordeling van de oppervlakte: aantal habitats per staat van instandhouding</i>															
<table border="1"> <caption>Data for Pie Chart: Aantal habitats per staat van instandhouding</caption> <thead> <tr> <th>Staat van instandhouding</th> <th>Aantal habitats</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gunstig</td> <td>16</td> <td>33%</td> </tr> <tr> <td>Matig ongunstig</td> <td>17</td> <td>36%</td> </tr> <tr> <td>Zeer ongunstig</td> <td>15</td> <td>31%</td> </tr> <tr> <td>Onbekend</td> <td>0</td> <td>0%</td> </tr> </tbody> </table>	Staat van instandhouding	Aantal habitats	Procent	Gunstig	16	33%	Matig ongunstig	17	36%	Zeer ongunstig	15	31%	Onbekend	0	0%
Staat van instandhouding	Aantal habitats	Procent													
Gunstig	16	33%													
Matig ongunstig	17	36%													
Zeer ongunstig	15	31%													
Onbekend	0	0%													
<i>FRA > actuele oppervlakte</i>															
1310 Eenjarige pioniervegetaties van slik en schor															
1320 Schorren met slijkgrasvegetatie															

1330 Atlantische schorren
 2120 Wandelende duinen op de strandwal
 2330 Open grasland op landduinen
 3130 Oligotrofe tot mesotrofe wateren
 3140 Klakhoudende oligo-mesotrofe wateren
 3150 Eutrofe wateren
 3160 Dystrofe wateren
 3270 Rivieren met slikoevers met *Chenopodietum rubri* en *Bidention*
 4030 Droge Europese heide
 6120 Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten
 6510 Laaggelegen schraal hooiland
 7140 Overgangs- en trilveen
 7210 Klakhoudend moeras met Galigaan
 7220 Kalktufbronnen
 7230 Alkalisch laagveen

FRA >> actuele oppervlakte

1130 Estuaria
 2110 Embryonale duinen
 2130 Vastgelegde duinen met kruidvegetatie
 2150 Ontkalkte duinen
 2170 Duinen met *Salix repens*
 2190 Vochtige duinvalleien
 3110 Mineraalarme oligotrofe wateren
 3260 Laaglandrivieren
 4010 Noord-Atlantische vochtige heide
 5130 Heide met *Juniperus*
 6230 Heischraal grasland
 6410 Graslanden met EU-*Molinion*
 7110 Actief hoogveen
 91D0 Veenbos
 91F0 Gemengde bossen langs Maas

(*) voor de stilstaande wateren is de oppervlakte van de BWK gecorrigeerd met gegevens uit de macrofytendatabank stilstaande wateren; voor de rivieren is het afgeleid van een specifiek daartoe aangemaakte habitatkaart (Leysen et al. 2007).

3.3. Habitats : kwaliteit (specific structures and functions, including typical species)

Beoordeling (EC-richtlijn):

- De kwaliteit (specific structures and functions) is gunstig (favourable) als deze een goede toestand heeft en er zijn geen significante wijzigingen in de habitatkwaliteit of invloeden die het habitat bedreigen (formulering in de EU beoordelingsmatrix) = de verschillende ecologische processen en functies essentieel voor het lange termijn behoud van het habitat zijn aanwezig en zullen waarschijnlijk blijven voortbestaan in de nabije toekomst; het habitat bevat de soorten typisch voor de regio. In de handleiding vermelde voorbeelden zijn ouderdomsstructuur en dood hout voor bossen, echohydrologische processen voor moerassen (drainage is dan een significante wijziging), fragmentatie, ...

- De kwaliteit (specific structures and functions) is zeer ongunstig (unfavourable bad) als meer dan 25% van de oppervlakte in slechte staat is wat de specifieke structuren en functies betreft.
- In alle andere gevallen is deze matig ongunstig (unfavourable inadequate).

Typische soorten

Dit begrip wordt eveneens beschreven in de EC-richtlijnen. We verwijzen hiertoe o.a. naar het begrippenkader in Heutz & Paelinckx (2005). Voor de lijsten van typische soorten in deze rapportage zijn we overigens uitgegaan van de lijsten in het vermelde rapport. Er is evenwel een essentieel verschil:

- De lijsten opgenomen in Heutz & Paelinckx hebben tot doel de lokale staat van instandhouding te bepalen, ervan uitgaande dat het habitatype op dat ogenblik al bepaald is. Hierbij speelt het niet zo'n grote rol dat een gehanteerd soort ook in een totaal ander habitatype voorkomt.
- De lijsten van typische soorten in deze rapportage zijn bedoeld om, gebruik makende van 1 x 1 of 4 x 4 km² roostercellen informatie in te winnen over het mogelijke voorkomen van een habitatype en over de mogelijke kwaliteit. Hierbij is het wél een probleem wanneer een soort in uiteenlopende habitattypen voorkomt. Hierdoor is de selectie voor dit doel veel strenger en zijn de resulterende lijsten doorgaans beduidend korter.

Noot: met betrekking tot de benadering van de kwaliteit dient gesteld dat expertoordeel en vroeger onderzoek heeft uitgewezen dat als in een roostercel veel typische soorten aanwezig zijn de kans ook reëel is dat ze op terrein samen voorkomen; enkele typische soorten daarentegen kunnen sterk verspreid zijn over de roostercel.

- Knelpunt in zowel Heutz & Paelinckx als in deze rapportage is het feit dat praktisch geen diersoorten gehanteerd zijn als typische soorten, terwijl deze andere eisen stellen en andere conclusies kunnen opleveren voor de rapportage. Dit is bvb. aangetoond in de natte heiden (habitatype 4010). In de toekomst kan dit mede ondervangen worden door de, in het kader van de beheermonitoring, ontwikkelde multi-soortenbenaderingen.

Meestal is voor de Atlantische en Continentale regio een gezamenlijke lijst opgesteld.

Rode Lijst - spectra van de typische soorten:

Deze worden wel opgenomen in de achtergronddocumenten maar zijn zelden of nooit de basis voor de evaluatie van de kwaliteit van het habitat. Deze beoordeling zou immers zeer sterk afhankelijk zijn van de keuze van die typische soorten, waarbij bvb. dient opgemerkt dat héél zeldzame of regionaal uitgestorven soorten niet tot deze lijsten behoren (met uitzondering van soorten die omwille van de uniformiteit met de Continentale regio aan deze lijst zijn toegevoegd. Deze Rode Lijst – spectra tonen wel aan dat voor vele habitattypen de lijst van typische soorten ruimer is dan alleen de zgn. topsoorten.

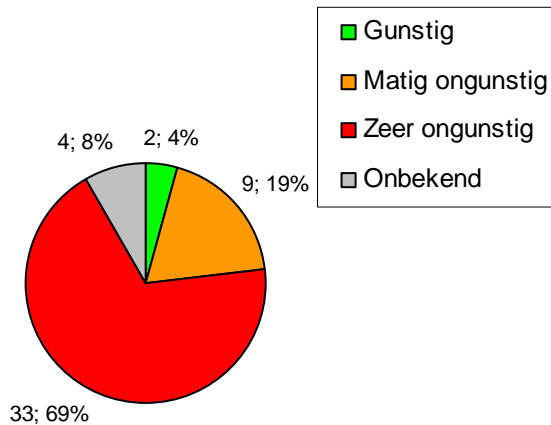
Kwaliteit (specific structures and functions, including typical species)

Werkwijze

Voor de meeste habitats is de kwaliteit bepaald op basis van de floradatabank door het aantal hokken te bepalen met het aantal typische soorten boven en onder een via statistische benadering bepaalde drempelwaarde (*). Voor enkele habitattypen is de ontwikkelingsgraad weergegeven in de Biologische Waarderingskaart bruikbaar voor dit doel. Voor nagenoeg alle boshabitattypen bevat de bosinventaris de nodige gegevens voor het toepassen van het instrumentarium dat opgemaakt is voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding (Heutz & Paelinckx 2005); voor andere habitattypen, op uitzondering van enkele heel zeldzame, is dit instrumentarium slechts toegepast op een onvoldoende groot aantal plaatsen.

In geval verschillende benaderingswijzen gebruikt werden zijn deze onderling vergeleken; waarbij evenwel geen tegenstellingen gevonden zijn. Bij integratie van de variabelen uit de bosinventaris is een specifieke werkwijze gevolgd (zie het achtergronddocument van de boshabitattypen).

Synthese van de beoordeling van de kwaliteit: aantal habitats per staat van instandhouding (Atlantisch België)

(*) voor de wateren zijn daarenboven de gegevens van de macrofytendatabank stilstaande wateren gebruikt, voor de waterlopen deze bepaald door Leyssen et al. (2007).

3.4. Soorten : populatie (population en favourable reference population)

De EU richtlijnen laten verschillende mogelijkheden toe om de waarden voor populatie te kwantificeren, gaande van aantal individuen tot aantal roosterzellen. Vermits voor praktisch alle soorten geen kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn over het aantal individuen in de populaties wordt hier gebruik gemaakt van het aantal bezetten roosterzellen. In uitzonderlijke gevallen werd wel een effectieve populatieschatting opgegeven.

Beoordeling (EC-richtlijn):

- de populatie is gunstig (favourable) als:
 - o de populatie groter of gelijk is aan de referentiepopulatie voor gunstige staat van instandhouding (FRP)
 - o EN reproductie, mortaliteit en ouderdomsstructuur niet afwijken van normaal (als data beschikbaar)
- de populatie is zeer ongunstig (unfavourable bad) als:
 - o er een sterke afname is (gedefinieerd als > 1% per jaar) EN lager is dan de referentiepopulatie voor gunstige staat van instandhouding (FRP)

- OF de populatie meer dan 25% beneden de referentiepopulatie voor gunstige staat van instandhouding (FRP) is
- OF reproductie, mortaliteit en ouderdomsstructuur sterk afwijken van normaal (als data beschikbaar)

- in alle andere gevallen is deze matig ongunstig (unfavourable inadequate).

Het oordeel matig of zeer ongunstig is “achteruitgaand” (deteriorating) of “vooruitgaand” (improving) bij dalende, respectievelijk stijgende trend.

Gezien praktisch voor geen enkele soort de RFP gekend is en gegevens omtrent reproductie, mortaliteit en ouderdomsstructuur ontbreken is de beoordeling gebaseerd op expertoordeel.

Periode en werkwijze voor het inschatten van de trends

Zie § 3.1.

Referentiepopulatie voor gunstige staat van instandhouding (favourable reference population, FRP):

De EU definieert deze als:

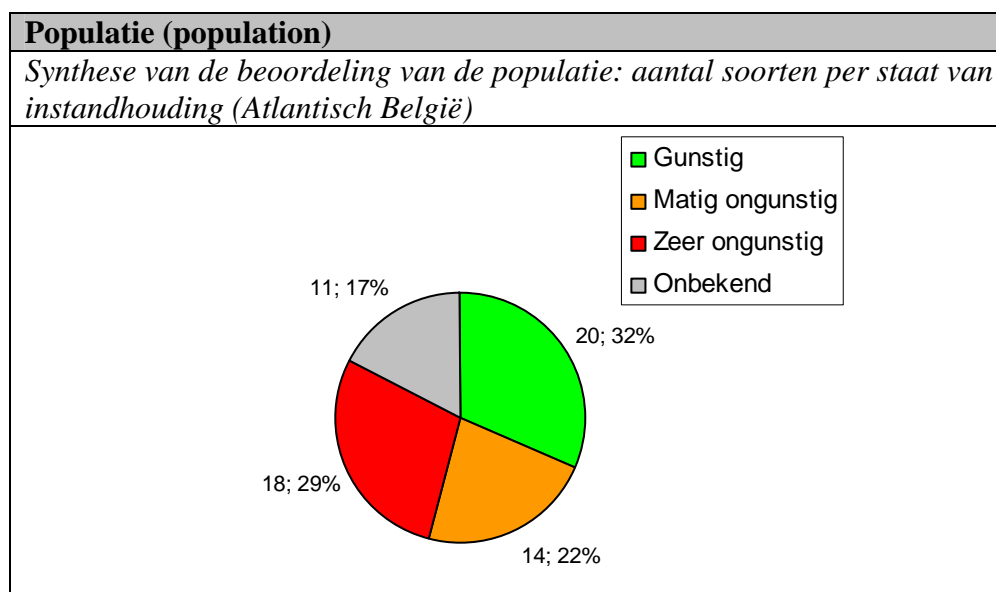
- de populatie binnen de biogeografische regio die minimaal nodig is om de lange termijn levensvatbaarheid van de soort te garanderen.

Voorwaarde is dat de referentiepopulatie op zijn minst even groot is als deze aanwezig op het ogenblik dat de habitatrichtlijn in de lidstaat in voege kwam, op voorwaarde dat deze toen voldeed aan bovenstaande definitie.

Zoals boven gesteld zijn er nauwelijks referentiepopulaties bepaald.

Naast de trend, trendperiode en bovenvermelde beoordeling moet aanvullend ook:

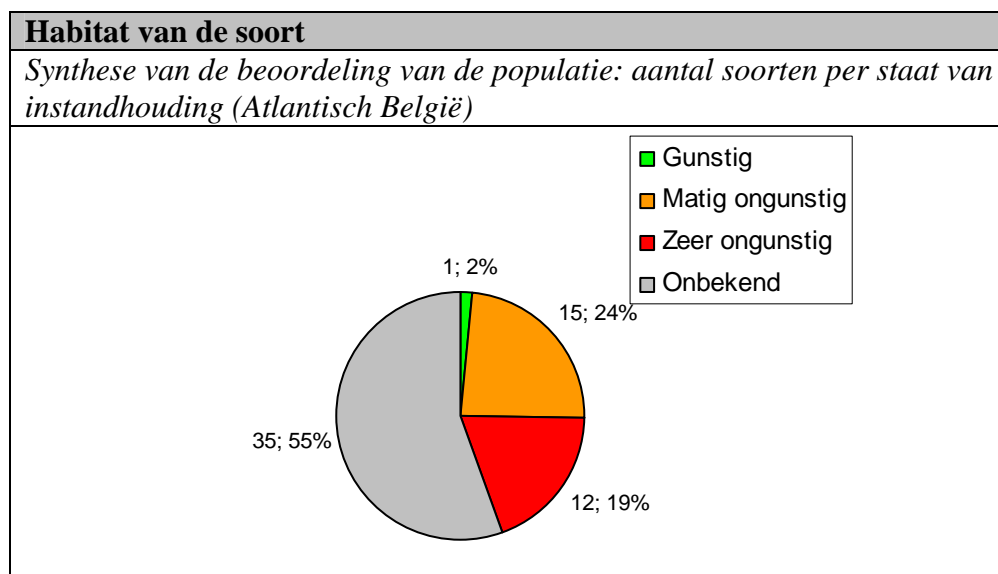
- de grootte van de populatie gerapporteerd worden (om te vergelijken met het referentiepopulatie; verder geen beoordelingscriterium);
- aangeduid worden welk de vermoedelijke reden is van de waargenomen trend (waarbij een stabiele trend ook een trend is en dus een reden heeft);
- aangeduid worden of de referentiepopulatie groter, kleiner of gelijk is aan de populatie;
- een kaart aangeleverd worden van de verspreiding van de soort.

3.5. Soorten : habitat van de soort

Voor de faunasoorten is er wel een beschrijving van het habitat van de soort, maar er zijn in de meeste gevallen geen oppervlaktegegevens beschikbaar. De verdere uitwerking van dit aspect is daardoor onmogelijk. In sommige gevallen was het wel mogelijk om een inschatting te maken op basis van expertenkennis.

Voor de plantensoorten is dit, indien voorhanden, bepaald door de link te leggen met de rapportages van de habitats en/of, zoals bvb. bij de veenmossen, door de link te leggen met geassocieerde hogere plantesoorten.

3.6. Habitats en soorten : toekomstperspectieven (future prospects)

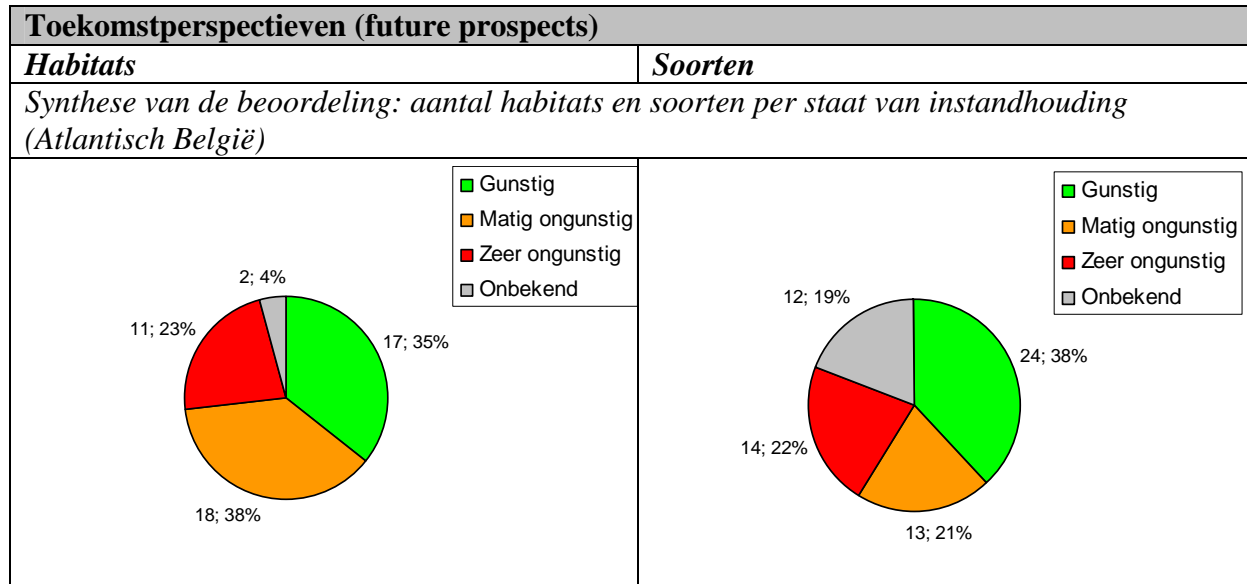
Beoordeling (EC-richtlijn):

- De toekomstperspectieven zijn gunstig (favourable) als de toekomstverwachtingen goed tot uitstekend zijn, zonder dat significante bedreigingen verwacht worden; de lange termijn leefbaarheid is gegarandeerd.
- De toekomstperspectieven zijn zeer ongunstig (unfavourable bad) als de toekomstverwachtingen slecht zijn met verwachte ernstige bedreigingen; de lange termijn leefbaarheid is niet gegarandeerd.
- In alle andere gevallen is deze matig ongunstig (unfavourable inadequate).

Enkele criteria zoals wij die hebben gehanteerd :

- als het areaal, de oppervlakte, de populatie, de kwaliteit en/of het habitat van de soort slecht scoort, de kans die ingeschat wordt op verbetering van deze toestand en dus op evolutie naar een (meer) gunstige toestand;
- habitats waarvan de gevoeligheid (de zgn. kritische last) voor atmosferische stikstofdepositie in (sterke) mate overschreden is hebben een ongunstig toekomstperspectief (waarbij het verschil tussen matig en zeer ongunstig o.a. functie is van de mate waarin via goed beheer – waartoe als maatstaf de beschermingsgraad gehanteerd is – remediërend kan opgetreden worden en/of de grootteorde waarmee deze kritische lasten overschreden worden);

- voor soorten waarvoor het areaal, de populatie en het habitat van de soort gunstig scoren en er geen voortdurende sterke bedreigingen zijn worden de toekomstperspectieven gunstig ingeschat.

Beschermingsgraad vermeld in de achtergronddocumenten van de habitats:

Op zich is dit geen argument om de toekomstperspectieven te bepalen, maar het kan ertoe bijdragen.

De vermelde beschermingsgraad omvat de ligging in erkend en aangewezen reservaat, bosreservaat, militair gebied met beheerovereenkomst, VEN 1ste fase, SBZ-H en alle openbare bossen. Bij deze rapportage wordt er vanuit gegaan dat de ligging in VEN en habitatrichtlijngebied voldoende garanties biedt voor een goede bescherming en beheer. In de praktijk is er natuurlijk nog een groot verschil tussen de ligging in een reservaat s.l. (waar die garanties ten volle gelden) of daarbuiten (waar de toekomst die garanties nog moet bevestigen), zodat de in deze rapportage berekende beschermingsgraad een positiever beeld kan geven dan de realiteit.

4. Andere informatie in de EC-databank

Naast de onder § 3 vermelde informatie essentieel voor de beoordeling van de staat van instandhouding wordt in de rapportage ook nog gepeild naar een aantal andere aspecten:

- de kwaliteit van de bepaling van het areaal;
- de methodologie en kwaliteit van de bepaling van de oppervlakte en de populatie;
- nadelige invloeden (pressures) en bedreigingen (threats);
- de wijze waarop omgegaan is met de typische soorten voor de beoordeling van de kwaliteit.

Met uitzondering van deze laatste gebeurt dit telkens op basis van een vooraf bepaalde lijst mogelijkheden, zodat de gebruikte terminologie ogenschijnlijk niet altijd volledig

overeenkomt met wat het zou moeten zijn. In die gevallen wordt in een achtergronddocument aangeduid waarvoor ze dan concreet staan (vooral voor pressures and threats).

Tevens wordt gevraagd naar gepubliceerde bronnen en/of websites. Gezien er voor vele habitats en soorten achtergronddocumenten opgemaakt zijn is beslist een website op te geven waarop de meer uitgebreide methodologie en deze achtergronddocumenten raadpleegbaar zijn.

5. De eindbeoordeling per habitat en soort

Beoordeling (EC-richtlijn):

Het eindoordeel vloeit automatisch voort uit het oordeel van de deelcriteria, dus uit het oordeel van:

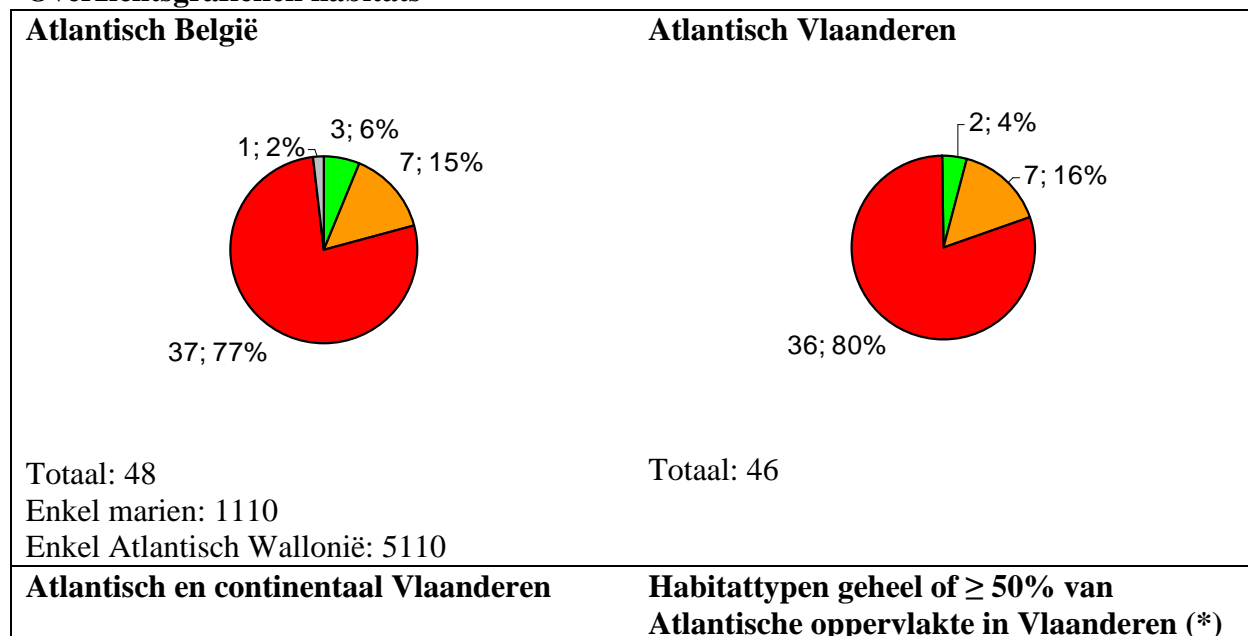
- voor de habitats: het areaal, de oppervlakte, de kwaliteit en de toekomstperspectieven;
- voor de soorten: het areaal, de populatie, de habitat van de soort en de toekomstperspectieven.

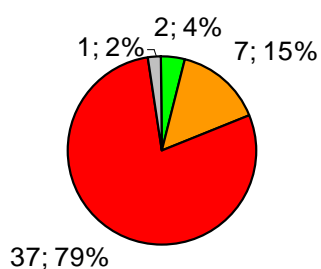
Hierbij geldt:

- eindoordeel is gunstig (favourable) als alle deelcriteria gunstig scoren, of als 3 gunstig en 1 onbekend;
- eindoordeel is matig ongunstig (unfavourable inadequate) als één of meer deelcriteria matig ongunstig scoren én géén enkele zeer ongunstig;
- eindoordeel is zeer ongunstig als één of meer deelcriteria zeer ongunstig scoren.

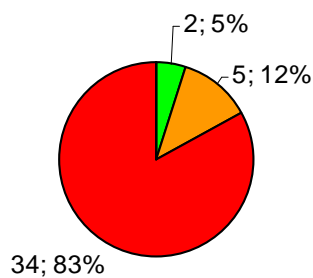
Het eindoordeel kan bij matig tot zeer ongunstig “achteruitgaand” (deteriorating) of “vooruitgaand” (improving) zijn als dit de laagste score is bij de ongunstige deelcriteria.

Overzichtsgrafieken habitats

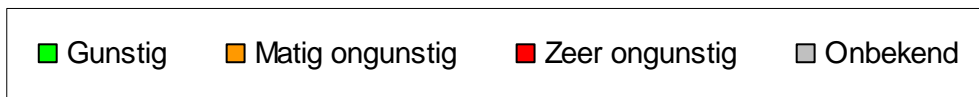

Totaal: 47
 Enkel continentaal Vlaanderen: 9110
 (Staat van instandhouding in Continentaal zie bijlage 6)

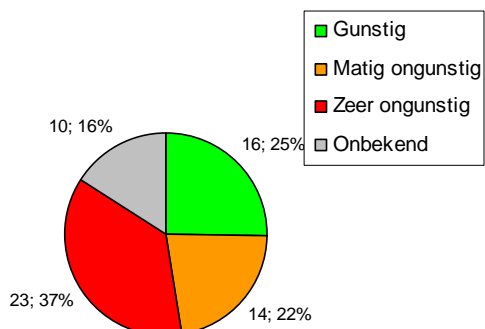
Totaal: 41
 Habitattypen met oppervlakte ≤ 50% van Atlantische oppervlakte in Vlaanderen (zie bijlage 1): 8310, 9130, 9150, 9160 en 9190

(*) het habitatype 9110, dat niet in Atlantisch voorkomt, heeft slechts een klein % in Vlaanderen en is in deze figuur niet meegeteld

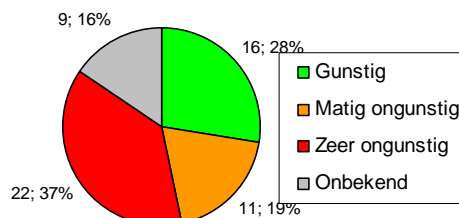
Overzichtsgrafieken soorten

Atlantisch België

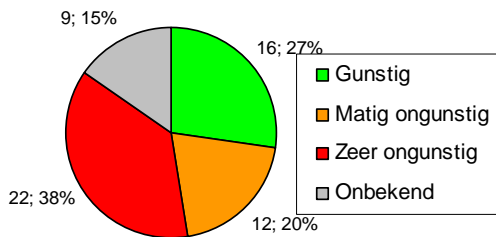
Totaal: 63
 Enkel marien:
 grijze zeehond, gewone zeehond, bruinvis,
 Enkel Atlantisch Wallonië:
 barbeel, medicinale bloedzuiger

Atlantisch Vlaanderen

Totaal: 58

Atlantisch en continentaal Vlaanderen

Totaal: 59
 Enkel continentaal Vlaanderen:
 barbeel

■ Gunstig
 ■ Matig ongunstig
 ■ Zeer ongunstig
 ■ Onbekend

6. Gerapporteerde habitats en soorten niet opgenomen in het BS 17-08-2002 en/of het Natuurdecreet en niet op de Europese referentielijst voor Atlantisch België

Habitats:

3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
 3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodietum rubri* en *Bidention*
 6120 Kalkminnend grasland op dorre zandbodem

Soorten:

groep	soort	wetenschappelijke naam	Annex 2	Annex 4
Amfibieën	poelkikker	<i>Rana lessonae</i>		1
Insecten	spaanse vlag	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	1	
Insecten	rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>		1
Slakken	platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>	1	
zoogdieren	bever	<i>Castor fiber</i>	1	1
zoogdieren	tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>	-	4
zoogdieren	gewone zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>	1	
zoogdieren	bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>	1	1
zoogdieren	tuimelaar	<i>Phoca vitulina</i>	1	

7. Vergelijking met de aan de SBZ-H aangewezen habitats (BS 17-08-2002) en met de informatie opgenomen in de EU-SBZ-H-databank

Er zijn **4 habitats die voor Atlantisch België zijn aangemeld**, waarvoor we op basis van de inzichten verworven bij deze rapportage moeten besluiten dat ze in wezen **niet voorkomen** én bij nader inzien ook niet aanwezig waren ten tijde van de aanmelding:

7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

9110 Beukenbossen van het type *Luzulo-Fagetum* (WEL aanwezig in de Voerstreek en dus in Continentaal Vlaanderen)

Enkel op Atlantische referentielijst wegens vroegere Waalse melding (dus nooit vanuit Vlaanderen aangemeld voor Atlantisch):

8210 Klakhoudende rotshellingen met rotsvegetaties

9180 Hellingbossen of ravijnbossen behorend tot het *Tilio-Acerion* (niet aangemeld voor Vlaanderen) (nooit aangemeld voor Vlaanderen)

In principe had de vergelijking met de aanwijzing in de habitatrichtlijngebieden en met de oppervlakten in het verleden gemeld aan de EC de basis kunnen zijn voor de trendbepaling van zowel het areaal als de oppervlakte binnen de rapportage. We hebben evenwel ondervonden dat waargenomen verschillen veelal te maken hebben met de betere informatie waarover we nu beschikken dan met reële trends. Bij de afbakening van de SBZ-H was immers vaak enkel de BWK, versie 1 beschikbaar en diende veel meer op basis van expertbeoordeling te gebeuren (inmiddels hebben vele experts overigens veel aandacht besteed aan de SBZ-H zodat expertbeoordeling nu grondiger kan zijn).

Om die redenen hebben we beslist liever trends niet op deze vergelijking te baseren.

Anderzijds is deze vergelijking belangrijk omdat:

- het implicaties kan hebben op de aangewezen habitats binnen de SBZ-H (habitat kunnen aanwezig zijn zonder dat de SBZ-H ervoor is aangewezen en vice versa; dit probleem was ook al onderkend bij de opmaak van de IHD);
- de EC de informatie vervat in de SBZ_H databank zal benutten om de rapportage te valideren; bij afwijkingen zal ze in die validatiefase terugkoppelen met de lidstaten. Vandaar dat we alvast die vergelijking hebben opgenomen in het achtergronddocument per habitattypen en we dit ook nog dienen te duiden in de EC-databank van de rapportage zelf.

Bijlage 4 vat de vastgestelde verschillen samen.

8. Verdere beleidsgerichte vertaling van de resultaten van deze rapportage

Gezien de hoge tijdsdruk waaronder deze rapportage tot stand dient te komen en de absolute deadline van afsluiting van het online websysteem (20 juni 2007) valt het buiten het bestek van deze nota ook het proces van de beleidsgerichte vertaling af te ronden. Het is evenwel duidelijk dat uit de resultaten belangrijke aanbevelingen voor het beleid kunnen voortvloeien. Niet in het minst dient nagegaan hoe de resultaten van deze rapportage doorwerken naar het proces van het formuleren van prioriteiten binnen de SBZ-H, dit is de formulering van de zogenaamde instandhoudingdoelen (IHD). Zo kunnen:

- op basis van de voor deze rapportage aangemaakte habitatkaarten en de bevindingen van deze rapportage (die overigens nog opnieuw naar de vermelde habitatkaarten moeten teruggekoppeld worden) de oppervlaktebenadering in Heutz & Paelinckx geactualiseerd;
- laten de in deze rapportage gerealiseerde kaarten (hoewel vaak op een 4 x 4 km² hokniveau) terugkoppeling naar de SBZ-H en hun onmiddellijke omgeving toe; hierbij kunnen bvb. de kaarten die aan de basis liggen van de kwaliteitsbeoordeling van de habitats een gestandaardiseerde benadering aanleveren voor het gelijkaardige proces in het stappenplan van de IHD; het gerealiseerde kaartmateriaal voor de rapportage van

de soorten kan een gelijkaardige rol vervullen voor de inbreng van het soortniveau in het IHD-proces.

Verder is het noodzakelijk inzichten te bundelen over hoe we in de toekomst voor een aantal habitats wel een gunstige staat kunnen behalen om zo de eerder negatieve uitstraling van deze rapportage op een positieve, opbouwende manier op te bouwen.

Bovenstaande realiseren vereist overleg, in de eerste plaats tussen de bij de rapportage betrokken partners in het algemeen, en de vertegenwoordigers van de betrokken diensten in de hoofdbesturen van ANB en INBO in het bijzonder.

9. Referenties

European Commission, DG Environment. 2005. Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive. Not to the Habitats Committee (DocHab-04-03/03 rev.3).

European Commission. 2006. Assessment, monitoring and reporting under Article 17 of the Habitats Directive: explanatory notes & guidelines. Final draft Heutz G. & Paelinckx D. (ed.) (2005). Natura 2000 habitats. Doelen en staat van instandhouding, versie 1.0 (ontwerp).

Onderzoeksverslag van het Instituut voor Natuurbehoud en AMINAL, Afdeling Natuur, IN.O.2005.03, Brussel.

Leyssen A., Denys L., Packet J., Vriens L., T’Jollyn F., Vercruyssen E., Schneiders A. & Van Looy K. (2007). Indicatieve situering van het Natura 2000 habitatype 3260, submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion. Versie 1.0, ontwerp. Intern rapport en GIS-bestand. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. In voorbereiding.

Paelinckx D., De Saeger S., Van Hove M., Wils C., Bertin B., Bosch H., De Knijf G., Demolder H., Erens G., Guelinckx R., Oosterlynck P., T’Jollyn F., Van Ormelingen J. & Vriens L., 2007. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats. Bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Versie 4.0 (ontwerp). Intern rapport en GIS-bestand INBO.IR2007.7. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Paelinckx D., Van Landuyt W. & De Bruyn L. (ed.). Conservation status of the Natura 2000 habitats and species. Report of the Research Institute for Nature and Forest, INBO.R.2007.30. Brussels. In prep.

Bijlage 1: Overzicht van de beoordeling per habitat

P	NAAM	Staat van instandhouding voor Atlantisch België					aandeel ATL Vlaanderen	aandeel ATL Wallonie	aandeel ATL Brussels Gewest
		areaal	oppervlakte	specifieke structuren en functies	toekomst- perspectieven	GLOBAAL			
1110	Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken						100		
1130	Estuaria		improving				100		
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten						100		
1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik en zandgebieden met Salicorniasoorten en andere zoutminnende planten		improving				100		
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)						100		
1330	Atlantische schorren (<i>Glaucopuccinellietalia maritimae</i>)		improving				100		
2110	Embryonale wandelende duinen		improving				100		
2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> (witte duinen)						100		
2130	* Vastgelegde duinen met kruidvegetatie (grijze duinen)		improving				100		
2150	* EU-atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno-Ulicetae</i>)			improving			100		
2160	Duinen met <i>Hypophae rhamnoides</i>						100		
2170	Duinen met <i>Salix repens</i> ssp. <i>Argentea</i> (<i>Salicion arenaria</i>)						100		

2180	Beboste duinen van het Atlantische, Continentale en Boreale kustgebied							100		
2190	Vochtige duinvaleien		improving					100		
2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> - en <i>Genista</i> -soorten							100		
2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> soorten op landduinen							> 99	< 1	
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)							100		
3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>	improving						100		
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe stilstaande wateren met bentische <i>Chara</i> spp. vegetaties							96	4	
3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>							62	38	< 1
3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren							100		
3260	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>	deteriorating	deteriorating					67	33	
3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodietum rubri</i> en <i>Bidention</i>		improving					100		
4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>		deteriorating	deteriorating				> 99	< 1	

4030	Droge Europese heide						> 99	< 1		
5110	Stabiele xero-thermofiele formaties met <i>Buxus sempervirens</i> op rotshellingen (<i>Berberidion</i> p.p.)						0	100		
5130	<i>Juniperus communis</i> -formaties in heide of kalkgrasland		deteriorating			deteriorating	100			
6120	* Kalkminnend grasland op dorre zandbodem						100			
6210	* Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende substraten (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien).						100			
6230	* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)						100			
6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (EU-Molinion).						100			
6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland.						80	20	< 1	
6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)						50	50	< 1	
7110	* Actief hoogveen						100			
7120	Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is	uiteindelijk niet in Atlantisch België						0	0	0
7140	Overgangs- en trilveen						> 99	< 1		

7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i> .						> 99	< 1		
7210	* Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en <i>Carex davalliana</i> .						100			
7220	* Kalktufbronnen met tufsteenformatie (<i>Cratoneurion</i>)						80	10	10	
7230	Alkalisch laagveen						100			
8210	Kalkhoudende rotsellingen met rotsvegetaties	uiteindelijk niet in Atlantisch België						0	0	0
8310	Niet voor het publiek opengestelde grotten.						8% van # IFBL-hokken	92% van # IFBL-hokken		
9110	Beukenbossen van het type <i>Luzulo-Fagetum</i>	uiteindelijk niet in Atlantisch België						0	0	0
9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)						80	20		
9130	Beukenbossen van het type <i>Asperulo-Fagetum</i> .						20	80	< 1	
9150	Kalk beukenbos (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)						25	42	33	
9160	Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i>						30	68	2	
9180	* Hellingbossen of ravijnbossen behorend tot het <i>Tilio-Acerion</i>	uiteindelijk niet in Atlantisch België						0	0	0

9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met <i>Quercus robur</i>					38	60	3
91D0	* Veenbossen					100		
91E0	* Bossen op alluviale grond met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)					60	40	< 1
91F0	Gemengde oeverformaties met <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> en <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> of <i>Fraxinus angustifolia</i> , langs de grote rivieren (<i>Ulmenion minoris</i>)					100		

	gunstige staat van instandhouding
	matig ongunstige staat van instandhouding
	zeer ongunstige staat van instandhouding
	onbekend
	alleen in Atlantisch Wallonië

Bijlage 2: Overzicht van de beoordeling per soort

code	groep	Nederlands naam	Scientific name	areaal	populatie	Habitat	toekomst	globaal
1191	Amfibieën	vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1202	Amfibieën	rugstreeppad	<i>Bufo calamita</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1203	Amfibieën	boomkikker	<i>Hyla arborea</i>	U2	U2	XX	U2	U2
1197	Amfibieën	knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>	U2	U2	XX	U2	U2
1214	Amfibieën	heikikker	<i>Rana arvalis</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1210	Amfibieën	groene kikker	<i>Rana esculenta</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1207	Amfibieën	poelkikker	<i>Rana lessonae</i>	XX	XX	XX	XX	XX
1212	Amfibieën	meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>	XX	XX	XX	XX	XX
1213	Amfibieën	bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1166	Amfibieën	kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	U2	U2	XX	U2	U2
1103	Vissen	fint	<i>Alosa falax falax</i>	U2	U2	U2	U2	U2
	Vissen	barbeel	<i>Barbus barbus</i>	FV	XX	U1	U1	U1
1149	Vissen	kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	FV	U1+	U1+	FV	U1+
1163	Vissen	rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	FV	U1+	U1+	FV	U1+
1099	Vissen	rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	U2	U2+	U1	FV	U2
1096	Vissen	beekprik	<i>Lampetra planeri</i>	U2	U1	U2	U1	U2
1145	Vissen	grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>	U2	U2	U2	U1	U2
1134	Vissen	bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	FV	FV	FV	FV	FV
1083	insecten	vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	FV	U2	U1	U1	U2
1078	insecten	spaanse vlag	<i>Euplagia/Callimorpha quadripunctaria</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1040	insecten	riverrombout	<i>Gomphus flavipes</i>	FV	U1	U1	FV	U1
1042	insecten	gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	U2	U2	XX	U1	U2
1337	zoogdieren	bever	<i>Castor fiber</i>	FV	U1	XX	U2	U2
1339	zoogdieren	hamster	<i>Cricetus cricetus</i>	U2	U2	U1	U2+	U2
1355	zoogdieren	otter	<i>Lutra lutra</i>	U2	U2	U2	U2	U2
1357	zoogdieren	boomarter	<i>Martes martes</i>	FV	U2	U1	U1	U2
1341	zoogdieren	hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>	U2	U2	U2	U2	U2
1358	zoogdieren	bunzing	<i>Mustela putorius</i>	FV	U1	U1	U1	U1
1308	zoogdieren	mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>	FV	XX	XX	XX	XX
1327	zoogdieren	laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1323	zoogdieren	Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	FV	XX	XX	XX	XX
1320	zoogdieren	Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1318	zoogdieren	meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	FV	FV	XX	FV	FV

1314	zoogdieren	watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1321	zoogdieren	ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1324	zoogdieren	vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>	FV	XX	XX	XX	XX
1330	zoogdieren	baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1322	zoogdieren	franjestaat	<i>Myotis nattereri</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1331	zoogdieren	bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>	FV	XX	XX	XX	XX
1312	zoogdieren	rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	FV	U1	XX	FV	U1
1317	zoogdieren	ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	FV	U1	XX	FV	U1
1309	zoogdieren	dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1326	zoogdieren	grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	FV	FV	XX	FV	FV
1329	zoogdieren	grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>	FV	U1	XX	FV	U1
1304	zoogdieren	grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	U2	U2	XX	U2	U2
1332	zoogdieren	tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>	U1	U1	XX	FV	U1
1364	zoogdieren	grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>	FV	FV	U1	XX	U1
1365	zoogdieren	gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>	FV	U1+	U1	XX	U1
1351	zoogdieren	bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>	FV	FV	U2	U1	U2
1614	planten	kruidend moerasscherm	<i>Apium repens</i>	U1	U1+	U1	U1	U1
	planten		<i>Cladonia L. subgenus Cladina</i>	FV	U2	U2	U2	U2
1393	planten	geel schorpioenmos	<i>Hamatocaulis/Drepanocladus vernicosus</i>	U2	U2	U2	U2	U2
1400	planten	kussentjesmos	<i>Leucobryum glaucum</i>	FV	FV	U1	U1	U1
1903	planten	groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>	U2	U2	U2	U2	U2
1831	planten	drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	FV	U2	U2	U2+	U2
	planten	wolfsklauwen	<i>Lycopodium sl</i>	FV	U1	U2	U1	U2
	planten	veenmos	<i>Sphagnum L. spp. (except Sphagnum pylasii)</i>	FV	FV	U2-	U2	U2-
1283	reptielen	gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>	FV	XX	XX	XX	XX
4056	slakken	platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>	XX	XX	XX	XX	XX
1026	slakken	wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>	XX	XX	XX	XX	XX
1014	slakken	nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>	U1	U2	U1	U1	U2
1016	slakken	zeggekorfslak	<i>Vertigo moulinsiana</i>	U1	U1	U1	U1	U1
	bloedzuigers	medicinale bloedzuiger	<i>Hirundo medicinalis</i>	XX	XX	XX	XX	XX

FV gunstig
U1 matig ongunstig
U2 zeer ongunstig
XX onbekend

Bijlage 3: Overzicht van de betrokken instanties en personen

Instelling	functie	Coördinator	Overige auteurs
ANB	eindverantwoordelijkheid	Els Martens	
INBO	Rapportage van de staat van instandhouding voor Atlantisch België	Habitats: Desiré Paelinckx, Wouter Van Landuyt	1130: Laurence Vigin, Jan Haelters (MUMM/RBIN) (*) Slikken en schorren : Lieve Vriens Duinen: Filiep T’Jollyn Wateren: An Leyssen, Jo Packet, Luc Denys Heiden: Steven De Saeger Graslanden: Heidi Demolder Moerassen en venen: Steven De Saeger Bossen: Arno Thomaes
		Soorten : Luc De Bruyn	amfibieën en reptielen : Dirk Bauwens (INBO) vissen : Ilse Simoens (INBO), Gerlinde Van Thuyne (INBO) insecten : Arno Thomaes (INBO), Geert De Knijf, Glenn Vermeersch (INBO) zoogdieren : Ludo Holsbeek (dpt. LNE), Koen Van Den berge (INBO), Alex Lefevre (Natuurpunt) planten : Wouter Van landuyt (INBO) mollusken : Bart Vercoutere (Haskoning), Thierry Backeljau (KBIN), Luc De Bruyn (INBO) mariene soorten: Jan Haelters (MUMM/RBIN)
BIM	aanleveren gegevens voor het Brusselse gewest	Ben Van Der Wijden	Sandrine Godefroid
Centre de Recherche de la Nature, des Forêts et du Bois	aanleveren gegevens voor Atlantisch Wallonië	Marc Dufrière, habitats : Louis-Marie Delascaille,	Rivieren : Christine Keulen Grotten : Jean-Louis Gatoye
	Rapportage van de staat van instandhouding voor Continentaal België (incl. Voeren)	soorten : Philippe Goffart	

(*)MUMM (Management Unit of the North Sea Mathematical Models) is the department VI of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences (RBIN).

Bijlage 4: Vergelijking met de aan de SBZ-H aangewezen habitats (BS 17-08-2002)

Habitattype aangemeld voor het vermelde SBZ en benut voor de aanwijzing ervan (dus zowel in het BVR 24.05.2002 als in het EU-standaard gegevensformulier), maar geen actuele aanwezigheid gevonden (geen overlap met de verspreidingskaarten)				
SBZ code	Naam	dist.	range	FRR
1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten				
BE2300006	Schelde- en Durmeestuarium van de Nederlandse grens tot Gent	No	No	No
2310 Psammofiele heide met <i>Calluna</i>- en <i>Genista</i>-soorten				
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkse en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop	No	Yes	Yes
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout	No	Yes	Yes
BE2100040	Bovenloop van de Grote Nete met Zammelsbroek, Langdonken en Goor	No	Yes	Yes
BE2300005	Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel	No	No	No
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen	No	No	No
BE2400012	Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen	No	Yes	Yes
3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)				
BE2100015	Kalmthoutse Heide	No	No	Yes
BE2100016	Klein en Groot Schietveld	No	No	Yes
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen	No	No	Yes
BE2100026	Valleigebieden van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden	No	No	Yes
BE2200028	De Maten	No	No	Yes
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden	No	No	Yes
BE2200032	Hageven en Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen	No	No	Yes
BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven	No	No	Yes
BE2400014	Demervallei	No	No	Yes
3130 <i>Littorelletalia unilora</i> en/of de <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>				
BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven	No	Yes	Yes
3140 Kalkhoudende oigo-mesotrofe stelstaande wateren met benthische <i>Chara</i> spp. vegetaties				
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden	No	No	*
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen	No	No	*
BE2500001	Duingebieden inclusief IJzermondig en Zwin	No	No	*
6210 Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende substraten (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)				
BE2200041	Jekervallei en bovenloop van de Demervallei	No	No	No
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen	No	No	No
6410 Graslanden met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemide kleiboden (EU-Molinion)				

BE2500002	Polders	No	No	No
7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>				
BE2400014	Demervallei	No	No	No
7210 Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en <i>Carex davalliana</i>				
BE2100040	Bovenloop van de Grote Nete met Zammelsbroek, Langdonken en Goor	No	No	No
9110 Beukenbossen van het type <i>Luzulo-Fagetum</i> (habitatype te verwijderen van Atlantische referentielijst)				
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen	No	No	No
BE2400008	Zoniënwoud	No	No	No

(*) no FRR defined, but (much) larger than the actual range

Dist.: Actual Distribution; Range: Actual Range; FRR: Favourable Reference Range.

Habitatype aangemeld voor het vermelde SBZ, maar geen actuele aanwezigheid gevonden (geen overlap met de verspreidingskaarten) (wel in het EU-standaard gegevensformulier opgenomen, maar niet in het BVR 24.05.2002)

7110 Actief hoogveen

(wat als 7110 was aangemeld is te beschouwen als 7140)

BE2100016	Klein en Groot Schietveld	No	No	No
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop	No	No	No
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout	No	No	No
BE2100026	Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden	No	No	No
BE2200028	De Maten	No	No	No
BE2200029	Vallei- en brongebied van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide ven vengebieden	No	No	No
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode	No	No	No

7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is (habitatype te verwijderen van Atlantische referentielijst)

BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop	No	No	No
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout	No	No	No
BE2200035	Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek	No	No	No

91D0 Veenbossen

BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout	No	No	No
BE2100040	Bovenloop van de Grote Nete met Zammelsbroek, Langdonken en Goor	No	No	No
BE2200028	De Maten	No	No	No
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode	No	No	No
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden	No	No	No
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen	No	No	No
BE2200035	Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek	No	No	No
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek	No	No	No
BE2200042	Overgang Kempen-Haspengouw	No	No	No
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos- en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik	No	No	No
BE2400011	Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden	No	No	No

BE2400012	Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen	No	No	No
BE2400014	Demervallei	No	No	No

SBZ niet aangemeld voor het habitat, maar er wel aanwezig volgens de habitatkaart, versie 4.0. Aanwezigheid verder te onderzoeken.				
Site code	SAC			
3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)				
BE2200035	Mechelse Heide en vallei van de Ziepbeek			
3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia unilora</i> en/of de <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>				
BE2100019	Het Blak, Kievitsheide, Ekstergoor en nabijgelegen Kamsalamanderhabitats			
BE2100045	Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitats			
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden			
3140 Kalkhoudende oigo-mesotrofe stelstaande wateren met benthische <i>Chara</i> spp. vegetaties				
BE2100016	Klein en Groot Schietveld			
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen			
BE2100019	Het Blak, Kievitsheide, Ekstergoor en nabijgelegen Kamsalamanderhabitats			
BE2100026	Valleigebieden van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden			
BE2400012	Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen			
3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>				
BE2100026	Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden			
BE2200028	De Maten			
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden			
BE2500001	Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin			
3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren				
BE2100015	Kalmthoutse Heide			
BE2100016	Klein en Groot Schietveld			
BE2100026	Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden			
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden			
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode			
BE2200035	Mechelse Heide en vallei van de Ziepbeek			
3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>				
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen			
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop			
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout			
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden			
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode			
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen			
BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden			
BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven			
BE2200035	Mechelse Heide en vallei van de Ziepbeek			
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek			
BE2200038	Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw			
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos-en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik			
BE2400014	Demervallei			

BE2500004	Bossen, heiden en valleigebieden van zandig Vlaanderen: westelijk deel
3270 Rivieren met slijkoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodietum rubri</i> en <i>Bidention</i>	
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek
BE2300006	Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent
4010 Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronde langs de Heerlese Loop
4030 Droge Europees heide	
BE2200038	Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw
6120 Kalkminnende graslanden op dorre zandbodem	
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek
6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	
BE2100016	Klein en Groot Schietveld
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2100019	Het Blak, Kievitsheide, Ekstergoor en nabijgelegen Kamsalamanderhabitats
BE2200028	De Maten
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
BE2200036	Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgrotten
BE2200038	Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw
BE2200041	Jekervallei en bovenloop van de Demervallei
BE2200042	Overgang Kempen-Haspengouw
BE2300005	Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen
BE2300044	Bossen van het zuidoosten van de Zandleemstreek
BE2400008	Zoniënwood
BE2400009	Hallerbos en nabije boscomplexen met brongebieden en heiden
BE2400012	Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen
6410 Graslanden met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleiboden (EU-Molinion)	
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden
BE2400014	Demervallei
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland	
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden
BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
BE2400010	Valleigebied tussen Melsbroek, Kampenhout, Kortenberg en Veltem
6510 Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>)	
BE2100016	Klein en Groot Schietveld
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout
BE2100026	Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden
BE2100045	Historische fortengordels van Antwerpen als vlermuizenhabitats
BE2200029	Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden
BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden
BE2200035	Mechelse Heide en vallei van de Ziepbeek
BE2200036	Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgrotten
BE2300005	Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen
BE2400008	Zoniënwood
BE2400009	Hallerbos en nabije boscomplexen met brongebieden en heiden
BE2400011	Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden

BE2500001	Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin
BE2500002	Polders
BE2500003	Westvlaams Heuvelland
7140 Overgangs- en trilveen	
BE2100016	Klein en Groot Schietveld
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2100020	Heesbossen, Valleien van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijergebieden en heiden
BE2300006	Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent
BE2400010	Valleigebied tussen Melsbroek, Kampenhout, Kortenberg en Veltem
BE2500002	Polders
7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2100019	Het Blak, Kievitsheide, Ekstergoor en nabijgelegen Kamsalamanderhabitats
7220 Kalktufbronnen met tufsteenformatie (<i>Cratoneurion</i>)	
BE2400010	Velleigebied tussen Melsbroek, Kampenhout, Kortenberg en Veltem
BE2400012	Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen
7230 Alkalisch laagveen	
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout
9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> or <i>Ilici-Fagenion</i>)	
BE2100015	Kalmthoutse Heide
BE2100016	Klein en Groot Schietveld
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop
BE2100024	Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout
BE2100026	Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden
BE2100045	Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat
BE2200028	De Maten
BE2200029	Vallei- en brongebied van de Zwarte Beek, Bolliserbeek en Dommel met heide en vengebieden
BE2200030	Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijergebieden en heiden
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden
BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
BE2200035	Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek
BE2200036	Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgrotten
BE2200038	Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw
BE2200039	Voerstreek
BE2200041	Jekervallei en bovenloop van de Demervallei
BE2200042	Overgang Kempen-Haspengouw
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos- en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik
BE2300006	Schelde- en Durmeësstuarium van de Nederlandse grens tot Gent
9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i>	
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijergebieden en heiden
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek
BE2200042	Overgang Kempen-Haspengouw
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos- en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik

BE2400009	Hallerbos en nabije boscomplexen met brongebieden en heiden
91E0 Bossen op alluviale grond met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alnopadion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)	
BE2100019	Het Blak, Kievitsheide, Ekstergoor en nabijgelegen Kamsalamanderhabitats
BE2100020	Heesbossen, vallei van Marke en Merkse en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop
BE2100045	Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat
BE2200035	Mechelse heide met vallei van de Ziepbeek

Belangrijke kennislacune over het al dan niet voorkomen van het habitatype. SBZ niet aangewezen voor het habitatype.

SBZ overlapt met verspreidingskaart van de rapportage op basis van experthok of floradatabank (IFBL-uurhokkenkaart). Habitatkaart 4.0 geeft geen aanwezigheid van het habitatype weer of een onzekere aanwezigheid, maar dit kan het gevolg zijn van kennislacunes.

6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

BE2100015	Kalmthoutse heide
BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos- en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik
BE2500003	Westvlaams Heuvelland

7140 Overgangs- en trilveen

BE2100040	Bovenloop van de Grote Nete met Zammelsbroek, Langdonken en Goor
BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
BE2200043	Bosbeekvallei en aangrenzende bos- en heidegebieden te As-Opglabbeek-Maaseik
BE2500004	Bossen, heiden en valleigebieden van zandig Vlaanderen : westelijk deel

7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*

BE2200042	Overgang Kempen – Haspengouw
BE2500004	Bossen, heiden en valleigebieden van Zandig Vlaanderen, westelijk deel

Belangrijke kennislacune over het al dan niet voorkomen van het habitatype. SBZ niet aangewezen voor het habitatype.

Vlakken met verwante vegetaties (*Filipendulion*) aanwezig, maar mogelijk niet passend in de definitie van het habitatype

6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland

BE2100016	Klein en Groot Schietveld
BE2100017	Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen
BE2100020	Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop
BE2200035	Mechelse Heide en vallei van de Ziepbeek
BE2200037	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek

Bijlage 5: Wijzigingen in de rapportage die tot belangrijke aanpassingen hebben geleid t.o.v. het gelijknamige advies van 07.06.2007 met referentie INBO.A.2007.77.

Een volledig overzicht van de wijzigingen aan de EU-databank t.g.v. de technische controle door de EU wordt gegeven in:

Paelinckx D., Van De Maele J., De Bruyn L., Delescaille L.M., Goffart F., Keulen C., Gathoye J.L., Dufrêne M. & Haelters P. (2007). Corrections on the Natura 2000 reports, based on the QA/QC report for Belgium on habitats and species. Advice of the Research Institute for Nature and Forest, INBO.A.2007.210. Brussels.

Habitats

Habitat 5130: areaal gewijzigd van “zeer ongunstig” naar “matig ongunstig”

Habitattype 7150: kwaliteit gewijzigd van “gunstig” naar “matig ongunstig”

Soorten

Lampetra fluviatilis: areaal gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”

Lampetra planeri: areaal gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”

Leucorrhinia pectoralis: areaal gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”

Triturus cristatus: areaal gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”

Vertigo angustior:

- populatie gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”
- **Globale beoordeling** areaal gewijzigd van “matig ongunstig” naar “zeer ongunstig”

